

Förslag på en programkväll

OM KLIMAT/HÅLLBARHET

Kom igång med klimatsamtal!

Det här häftet är tänkt som en hjälp och inspiration för dig som är ledare och vill skapa en programkväll kring klimatfrågan. En viktig fråga som engagerar många, men också en fråga som lätt känns stor och svår att greppa... Därför får du här ett enkelt förslag på hur en första samling kan se ut.

Det finns självklart många sätt att göra en programkväll om klimat, men ta hjälp av häftet och låt kreativiteten flöda!

Materialet bygger på övningar som skapar samtal och uppmuntrar till handling. I övningarna ingår konkreta tips på hur man kan göra förändringar i sin vardag som kan påverka hela världen. Till övningarna finns också fakta för dig som ledare samt förslag på samtalsfrågor.

Att tänka på för dig som leder övningarna

Det är viktigt att du som ledare försöker skapa ett öppet samtalsklimat i gruppen. Uppmuntra alla att delta och låt alla tala till punkt. Låt allas åsikter höras. Ingen åsikt är mer rätt eller fel än någon annans.

Kom gärna överens om samtalsregler i gruppen och tydliggör att det är okej att ändra sin åsikt när som helst.

Det kan vara bra att du som ledare är förberedd på alla typer av svar så att du också kan ställa utmanande och fördjupande följdfrågor. Men tänk på att du som ledare inte behöver vara expert och kunna allt. Ibland är det viktigaste inte svaren, utan möjligheten att få fundera tillsammans med andra.

Detta material har delvis finansierats av Sida, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete. Sida delar inte nödvändigtvis de åsikter som här framförs. Ansvar för innehållet är uteslutande författarnas.

Förslag på en programkväll:

1. Inledande runda

Inled gärna kvällen med en *runda* där alla i gruppen i tur och ordning får säga tre ord som de associerar med klimatförändring. Det kan vara ett bra sätt att få alla att bli delaktiga och börja tänka kring ämnet.

Tänk på att det inte finns några rätt eller fel, utan alla har rätt att associera fritt.

2. Blindtest

Fortsätt kvällen med ett *blindtest* av ekologiska/rättvisemärkta varor eller av olika vatten. Välj det du känner är mest angeläget. Övningen är bra för att slå hål på myter och för att inleda ett samtal om hur vi producerar våra varor.

20–40 min.

Alternativ A: Ekologiska/rättvisemärkta varor

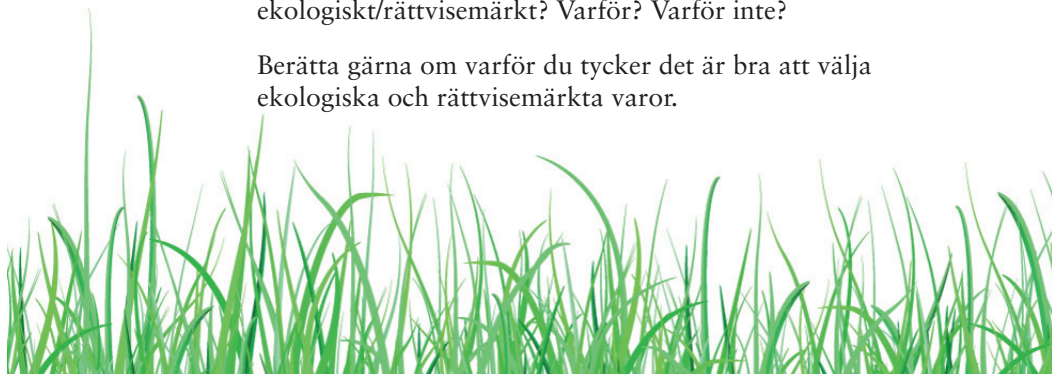
Välj ut ett antal varor som deltagarna får smaka på, dels i en variant som är ekologisk/rättvisemärkt, dels i en ”icke-ekologisk” variant, utan att tala om vilken variant som är vilken. Det kan vara varor som cola, choklad, chokladdryck, frukt, kaffe eller mjölk.

Alla får varsin lapp där de får betygsätta varorna. De skriver upp om de kände någon skillnad och isåfall vilken variant som de tyckte var godast.

Sammanställ resultaten efter blindtestet och för ett samtal kring det. Vilken sida vann, ekologiskt/rättvisemärkt eller den andra sidan? Var det någon skillnad på varorna? I så fall vad? Var det som deltagarna förväntade sig? Brukar de välja ekologiskt/rättvisemärkt? Varför? Varför inte?

Berätta gärna om varför du tycker det är bra att välja ekologiska och rättvisemärkta varor.

TIPS!
Skriv gärna ner orden
och återvänd till dem vid
programkvällens slut

Fakta om ekologiska och Fairtrade-märkta varor

Att köpa ekologiska eller Fairtrade-märkta produkter är ett sätt att vara klimatvänlig och förändra världen. Lite dyrare, men tänk då på dem som producerat varan. Väljer du Fairtrade-märkt kaffe bidrar du till att odlarna får skäligt betalt. Väljer du ekologiska bananer bidrar du till att de som odlar bananer slipper hantera besprutningsgifter.

Vill du veta mer om den ekologiska Krav-märkningen, läs på www.krav.se/om-krav

Vill du veta mer om Fairtrade, en märkning för hållbar utveckling i ett bredare perspektiv, läs på www.fairtrade.se

Alternativ B: Vatten

Gör ett blindtest med olika vatten likt det ekologiska blindtestet. Använd vatten på flaska, från kranen och gärna brunnsvatten. Låt testet bli utgångspunkt för ett samtal om hur de smakade och om det var någon skillnad.

10–20 min.

Fråga vad en liter flaskvatten kostar och om någon vet vad en liter kranvatten kostar. Är det värt kostnaden på miljön och plånboken att välja flaskvatten? I Sverige har vi dricksvatten i kranen, duschen och till och med i toaletten. Varför köper man då vatten på flaska?

Fakta om flaskvatten

I Sverige ökar förbrukningen av vatten på flaska varje år. 2008 åkte över 10 000 långtradartransporter med buteljerat vatten till butikerna. Det är inte bara transporter som orsakar utsläpp i naturen, utan även tillverkningen av flaskorna. Transporterna och produktionens energiförbrukning motsvarar ca 16 000 oljeeldade villors förbrukning under ett år.

Utöver miljöeffekterna är flaskvatten också mycket dyrare än kranvatten. En liter kallt kranvatten kostar ca 1–2,5 öre medan en liter flaskvatten kan kosta 15 kr eller mer.

15–30 min.

3. Termometern

Termometern är en *individuell värderingsövning*. Den uppmuntrar deltagarna till att fundera och själva ta ställning. Övningen kan också inleda diskussion och samtal. Var noga med att påpeka att det handlar om vad man tycker – ingenting är rätt eller fel.

Dra upp en faktisk eller tänkt linje på golvet, från vägg till vägg. Denna linje är nu en termometer. Bestäm vilken ände av termometern som är plussidan och vilken som är minussidan och var nollpunkten är. *Plus och minus är bara för att sätta ut graderna, inte att det ena är bra eller dåligt.*

Deltagarna placerar sig längs med termometern i förhållande till hur de svarar på den fråga som du ställer. Efter varje fråga kan några eller kanske samtliga deltagare få förklara varför de ställt sig där de står och hur de har tänkt.

Här är några förslag på frågor. Hitta gärna på egna, men tänk på att frågorna måste ha svar som går att gradera längs med termometern.

Förslag på frågor

Hur ser du på framtiden med tanke på klimatförändringarna?

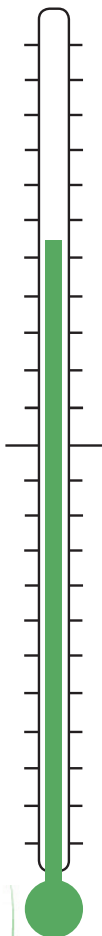
- + Ljust och positivt
- Mörkt och negativt

Hur mycket ansvarar vi som enskilda individer för klimatet?

- + Individen har allt ansvar
- Individen har inget ansvar

Hur mycket tycker du att Sverige gör för att förhindra klimatförändringar?

- + Sverige gör allt det kan
- Sverige gör ingenting alls

4. Klimatfestivalen

Klimatfestivalen är en *värderingsövning i grupp*. Var även här noga med att påpeka att det handlar om vad man tycker – ingenting är rätt eller fel.

30–60 min.

Lista tio olika alternativ på hur man kan bromsa klimatförändringen.

Förslag på alternativ

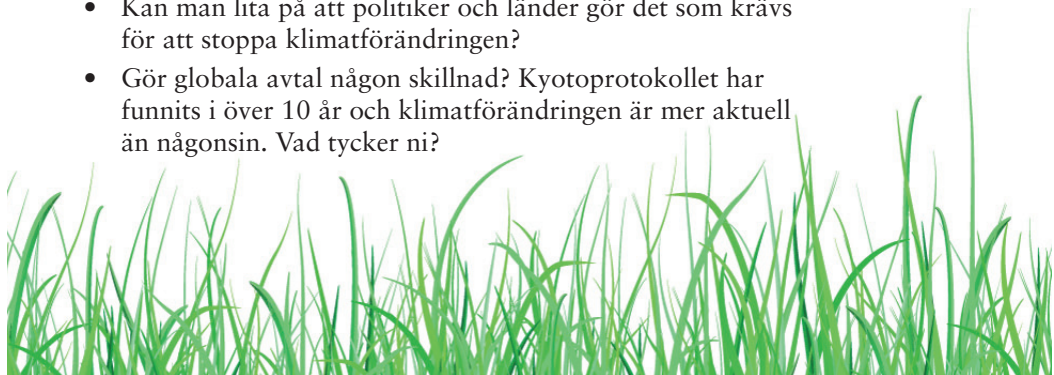
A. Att inte äta kött	G. Att ge klimatbistånd till andra länder
B. Att åka kollektivt	H. Att undvika att flyga
C. Att handla ekologiskt o närodlat	I. Att bojkotta flaskvatten
D. Att källsortera	J. Att få till avtal mellan länder (likt Kyotoprotokollet)
E. Att driva en miljövänlig inrikespolitik	
F. Att satsa på förnyelsebara energikällor	

Dela upp deltagarna i smågrupper där de ska diskutera sig fram till en rangordning av alternativen. Precis som i melodifestivalen ska de dela ut följande poäng till alternativen: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 12. Ett poäng till det alternativ som är minst bra och tolv till det bästa. Räkna samman poängen och få en slutgiltig vinnare.

Avsluta gärna med ett samtal i helgrupp med frågor som:

- Hur gick diskussionen i gruppen? Var det svårt att enas?
- Vann rätt alternativ?
- Skulle det gå att minska klimatförändringen om man satsar fullt ut på det vinnande alternativet, men bara det?
- Påverkar människors vardagliga vanor som kollektiv-åkning eller köpvanor politikens beslut? Vad tror ni?
- Kan man lita på att politiker och länder gör det som krävs för att stoppa klimatförändringen?
- Gör globala avtal någon skillnad? Kyotoprotokollet har funnits i över 10 år och klimatförändringen är mer aktuell än någonsin. Vad tycker ni?

20–40 min.

5. Att-göra-lista

En sådan här kväll är det viktigt att avslutningen blir positiv och konkret. Ett sätt kan vara att låta deltagarna ta fram en *att-göra-lista* med sådant som vi alla kan göra.

Låt deltagarna tänka enskilt eller i smågrupper. Skriv upp alla förslag och diskutera er fram till en gemensam att-göra-lista.

Alla kan inte göra allt men alla kan börja med något! Kom på någonting som gruppen ska ha gjort tills nästa gång ni ses. Det kan till exempel vara att uppfylla tre punkter från att-göra-listan.

(Här är några förslag om gruppen har svårt att komma igång)

- Handla ekologiskt och rättvisemärkt. Inspirera den som handlar maten i din familj att göra likadant.
- Skriv insändare till tidningar.
- Källsortera sopor.
- Uppmuntra dina föräldrar att cykla till jobbet.
- Kolla så att du använder miljömärkt el och lågenergi-lampor hemma.
- Kräv att skolan använder ekologiska och rättvisemärkta varor.
- Handla kläder på second hand istället för nytt. Lämna in kläder och saker som du inte använder till second hand.
- Stäng av apparater som inte används. Undvik stand by-läge.
- Drink kranvatten istället för flaskvatten.
- Tvätta i lägre temperatur. Kläderna blir rena i 40 grader också. Undvik torktumlare och torkskåp.
- Ät mindre kött.
- Prata med vänner och familjen om att vara klimatsmart.

Fler tips och övningar med rättvisetema finns på diakonia.se/material, skr.org/globalaveckan och bildanu

Fakta om klimatförändring

Människans utsläpp av växthusgaser påverkar klimatet. Historiskt är det främst den rika delen av världen som skapat problemen, men klimatförändringarnas konsekvenser drabbar människor i fattiga och utsatta länder hårdast.

Detta gör klimatfrågan till en av vår tids viktigaste rättvisefrågor. Fattiga människors rätt till utveckling måste respekteras samtidigt som vi stoppar klimatförändringarna!

Här är några av klimatförändringarnas konsekvenser:

- *Översvämningar i vissa områden, ökad torka i andra.*
- *Svårare att odla när klimatet blir mer oförutsägbart.*
- *Tillgång till land minskar, dels genom översvämningar, dels genom att öknar breder ut sig. Det kan leda till konflikter och flyktingströmmar.*
- *Människors hälsa påverkas av undernäring och av att infektionssjukdomar som malaria sprids till nya områden.*
- *Ekosystemens struktur och funktion förändras, vissa djur utrotas, andra sprids till områden där de inte funnits tidigare.*

Läs mer om konsekvenserna på till exempel www.diakonia.se

Förändringen hänger inte bara på globala avtal och politiker. Alla behöver vi göra små och stora förändringar i vår livsstil för att bromsa klimatförändringen. Idag finns det många klimatsmarta alternativ. Se till exempel www.miljomataren.konsumentverket.se och testa hur även små förändringar kan göra skillnad om vi är många.

